

**Algunes notícies documentals
sobre la confraria de la Verge Maria
del Socors d'Agramunt
(1654-1661)**

Josep M. Llobet i Portella

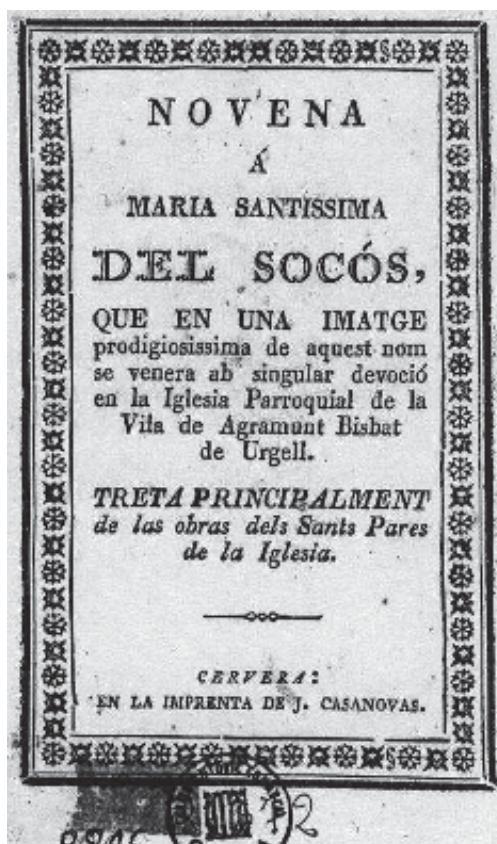

Material gràfic i documental de l'autor.

L'anònim autor de l'obra titulada *Novena a Maria Santíssima del Socós*,¹ després de dir-nos que amb aquest nom es venerava a l'església parroquial d'Agramunt una imatge de la Verge trobada en temps remots –l'any 1111, ja eren anotats els miracles que aquesta imatge ocasionava– en un prat del terme d'aquesta vila proper al riu, ens parla de la confraria de la Verge Maria del Socors. Encara que el narrador promet donar notícia d'aquesta confraria en una obra futura, no s'està de dir que va ser creada l'any 1333 o potser abans, ja que així ho feien creure alguns documents sobre ella que s'havien conservat

Si bé la documentació pròpia de la confraria de la Verge Maria del Socors sembla que s'ha perdut, l'any 2003 Lluís Pons va publicar un article que ens pot fer una mica de llum sobre aquesta institució eclesiàstica.² En primer lloc, aquest autor posa en dubte que la susdita confraria existís l'any 1333. Segons ell, la primera vegada que apareix documentada aquesta institució és en una acta d'una visita canònica realitzada a l'església parroquial d'Agramunt l'any 1576, on són esmentats l'altar i la confraria de la Verge Maria del Socors. Ens diu, també, que aquesta confraria posseïa un llibre –avui desaparegut–, començat l'any 1604, on es eren explicats els miracles aconseguits per la intercessió de l'esmentada advocació. El més antic és de l'any 1548.

La localització, per part nostra, de quatre documents notariais del segle XVII sobre la confraria de la Verge Maria del Socors,³ els quals publiquem al final d'aquest article, ens permet poder aportar algunes notícies que creiem inèdites. Corresponen a un període de temps que va des de l'any 1654 al 1661 i totes elles es troben relacionades amb aquesta institució eclesiàstica. Que havia estat establerta a l'església parroquial d'Agramunt. Aquestes notícies les hem agrupat en tres apartats, titulats, respectivament, «L'administració», «Els recursos econòmics» i «El nomenament de procuradors».

L'administració

La confraria de la Verge Maria del Socors, segons els textos localitzats, era administrada per dos o tres majorals, la major part dels quals eren preveres que gaudien d'un benefici a l'església parroquial d'Agramunt. Sembla que aquests càrrecs tenien una durada d'un any. Durant el període estudiat, els ocuparen les persones següents:

1654: Joan Cercós, doctor en sacra teologia, i Blai Martí, preveres.

1657: Miquel Tarragona i Mateu Arbós, preveres i beneficiats.

1660: Josep Benet i Francesc Guixós, preveres i beneficiats, i Joan Mir, pagès.

1661: Josep Carreres, prevere i beneficiat.

Almenys l'any 1654, la confraria tenia un receptor dels rèdits i emoluments que havia d'ingressar aquesta institució. Era Joan Buguera, també prevere i beneficiat.

Els recursos econòmics

Els documents notarials que publiquem ens permeten conèixer d'on provenien alguns dels recursos econòmics que nodrien la confraria. Així, podem veure que la major part dels ingressos eren pensions de censal, encara que també rebia algun llegat testamentari. La documentació estudiada mostra els ingressos següents:

1654: Ingrés de 1 lliura i 19 sous, que eren l'import de cinc pensions de censal i de les despeses que s'havien fet per tal de poder-les recuperar.

1657: Ingrés de 6 lliures, que eren l'import d'un llegat fet pel prevere Joan Cercós a la confraria. Aquest eclesiàstic potser era la persona que l'any 1654 consta com a majoral de la confraria.

1661: Ingrés de 44 lliures, 6 sous i 2 diners d'acord amb el procés que expliquem seguidament: Atès que la universitat de la vila d'Agramunt estava obligada a pagar anualment a la confraria de la Verge Maria del Socors les pensions de quatre censals, les quals importaven un total de 12 lliures, 19 sous i 4 diners, el consell municipal, l'any 1659, acordà donar a la susdita confraria set censals que produïen la quantitat anual de 12 lliures, 19 sous i 6 diners. D'altra banda, atès que l'esmentada universitat devia a la mencionada confraria la suma de 12 lliures, 19 sous i 4 diners

de les pensions de l'any 1660 i 18 lliures i 10 sous de pensions endarrerides, amb un import total de 31 lliures, 9 sous i 4 diners, decidí donar-li dos censals valorats en 31 lliures, 6 sous i 8 diners.

El nomenament de procuradors

En alguna ocasió calgué nomenar un procurador que vetllés pels interessos de la confraria. Hi ha constància d'una actuació d'aquest tipus l'any 1660, quan els dos majorals de la institució nomenaren procurador de la confraria el prevere agramuntí Joan Buguera, el qual, probablement, era el receptor dels rèdits i emoluments que tenia aquesta institució eclesiàstica l'any 1654.

Textos documentals

(1) - 1654, agost, 30. Agramunt

Joan Buguera, prevere i beneficiat de l'església parroquial d'Agramunt, receptor dels rèdits i emoluments de la confraria de la Verge Maria del Socors, instituïda a l'esmentada església, firma àpoca a Pere Marçà, prevere i també beneficiat de la susdita església, d'una lliura i dinou sous, que són l'import d'un dipòsit de cinc pensions de censal i de les despeses fetes per recuperar-les. Són majorals d'aquesta confraria els preveres Joan Cercós, doctor en sacra teologia, i Blai Martí.

Arxiu Comarcal de la Segarra (=ACSG), Fons Notarial, Agramunt, 1, Josep Soler, *Manual*, 1653-1654, f. 160 v.

Dicto die Acrimonte.

Reverendus Ioannes Buguera, presbiter et beneficiatus ecclesiae parrochialis villae Acrimontis, receptor seu collector reddituum et emolumentorum confratriae Beatae Virginis Mariae del Socós, eiusdem ecclesiae, gratis, etc., dicto nomine, firmavit apocham reverendo Petro Marçà, presbitero et beneficiato eiusdem ecclesiae ac pro illustri admodum reverendo capitulo urgellensis (sede vacante) officiali officialatus dictae villae, praesenti, de una libra et decem et novem solidis monetae Barchinonae pro consimilibus in posse dicti domini officialis depositis per Onofrium Balagueró et dominam Franciscam, coniuges, proprietario et usufructuaria nominibus, ut tenentes et possidentes haereditatem et bona quae fuerunt Methei Pujol, agricolae, eiusdem villae,

Grup de Recerques de les Terres de Ponent

et sunt nempe 30 solidi pro quinque pensionibus per eosdem debitis ex illo censuali pensionis annuae 5 solidorum pretii seu proprietatis 5 librarum quod anno quolibet suo statuto termino bona dicti Mathei Pujol faciunt et praestant dictae confratriae et residui 9 solidi pro expensis factis pro illorum recuperatione. Modus solutionis fuit numerando notario et testibus infra scriptis praesentibus et videntibus. De quibus, etc., renuntiando, etc., quam quantitatem restituere promisit dicto domino officiali seu alio, etc., toties quoties, etc. Et fideiusserunt reverendi Ioannes Cercós, sacra theologia doctor, et Blasius Martí, presbiteri, de praesenti praepositi sive maiores dictae confratriae, qui, praesentes, acceptarunt, etc. Et pro his complendis obligarunt redditus et proventus dictae confratriae in ampliori forma. Et ut praedicta, etc. Iurantes, etc. Actum, etc.

Testes sunt reverendi Iosephus Casals et Iosephus Benet, presbiteri Acrimontis.

(2) - 1657, desembre, 2. Agramunt

Miquel Tarragona i Mateu Arbós, preveres i beneficiats de l'església parroquial d'Agramunt, l'any actual majorals de la confraria de la Verga Maria del Socors, instituïda a l'esmentada església, firmen àpoca a Josep Cambrós, ciutadà honrat de Barcelona, domiciliat a Agramunt, de sis lliures, que són l'import d'un llegat fet pel prevere Joan Cercós a la susdita confraria.

ACSG, Fons Notarial, Agramunt, 1, Josep Soler, *Manual*, 1656-1657, f. 124.

Die 2 mensis decembris 1657 Acrimonte.

Nos Michael Tarragona et Matheus Arbós, presbiteri et beneficiati parrochialis ecclesiae villae Acrimontis, hoc praesenti et currenti anno maiores confratriae Beatae Semperque Virginis Mariae del Socós dictae ecclesiae, gratis, etc., dictis nominibus, firmamus apocham vobis magnifico Iosepho Cambrós, civi honorato Barchinonae, in dicta villa domiciliato, uti altero ex tutoribus et curatoribus magnifici Ioannis Fausti Cercós, etiam civis honorati Barchinonae, ac etiam uti actori reverendi Pauli Mitjavila, presbiteri et rectoris villae Turrium Sicoris, contutoris et curatoris vestri, praesenti, de sex libris monetae Barchinonae pro consimilibus quas reverendus Ioannes Cercós, presbiter, quondam dicti pupilli Fausti Cercós avunculi [*sic*], dictae confratriae amore Dei verbo legavit, prout idem pupillus in praesentia notarii infra scripti sic fore verum attestatus fuit his non longe decursis diebus. Modus vero solutionis illarum talis fuit et est quoniam dictus Arbós in praesentia notarii et testium infra scriptorum a dicto Cambrós habuisse et recepisse attestatus fuit numerando, realiter et de facto, ad suas voluntates. De quibus, etc.

Testes sunt reverendus Iosephus Carreres, presbiter, et Carolus Canosa, agricola, villae Acrimontis.

(3) - 1660, agost, 21. Agramunt

Josep Benet i Francesc Guixós, preveres i beneficiats de l'església parroquial d'Agramunt, i Joan Mir, pagès, l'any actual majorals de la confraria de la Verga Ma-

ria dels Socors, instituïda a l'esmentada església, nomenen procurador de la susdita confraria Joan Buguera, prevere d'Agramunt.

ACSG, Fons Notarial, Agramunt, 1, Josep Soler, *Manual*, 1659-1660, f. 139.

Die 21 augusti 1660 Acrimonte.

Nos Iosephus Benet, Franciscus Guixós, presbiteri et beneficiati in ecclesia parrochiali Beatæ Mariæ villæ Acrimontis, et Ioannes Mir, agricola, eiusdem villæ, anno currenti maiores sive administratores devotæ confratriæ Beatæ Mariæ Virginis del Socós, eiusdem villæ, gratis, etc., laudando, etc., citra revocationem, etc., dictis nominibus, constituimus et ordinamus procuratorem nostrum seu verius dictæ confratriæ et, eius nominibus, certum, etc., ita quod, etc., reverendum dominum Ioannem Buguera, presbiterum et beneficiatum eiusdem ecclesiæ, præsentem et onus, ad videlicet pro nobis, dictis nominibus, seu dicta confratria et eius nomine exigendum, etc., apochas firmandum, etc., clama, etc., et ad lites large, etc., cum posse substituendi, etc. Fiat ut supra iuxta stilum, etc.

Testes sunt magnificus Iosephus Cambrós, civis honoratus Barchinonæ, in villa Acrimontis domiciliatus, et Hieronimus Cava, agricola, eiusdem villæ.

(4) - 1661, octubre, 2. Agramunt

Onofre Cluet, mestre de cases, i Francesc Camats, pagès, l'any actual dos dels paers de la universitat d'Agramunt, transfereixen a la confraria de la Verge Maria del Socors, instituïda a l'església parroquial d'Agramunt, diversos censals. Un dels majors d'aquesta confraria és Josep Carreres, prevere i beneficiat de l'esmentada església.

ACSG, Fons Notarial, Agramunt, 1, Josep Soler, *Manual*, 1660-1661, f. 138 v.

Die 2 mensis octobris 1661 Acrimonte.

Nos Onofrius Cluet, domorum magister, et Franciscus Camats, agricola, hoc præsentem et currentem anno in ordinibus secundo et tertio patiarum universitatis villæ Acrimontis, attendentes et conciderantes universitatem prædictam villæ Acrimontis obligatam et obnoxiam fore et esse ad dandum, solvendum atque prestandum tot annis suis solitis et assuetis terminis devotæ confratriæ Deiparæ Semperque Virginis Mariæ sub invocatione del Socós, in ecclesia parrochiali eiusdem villæ institutæ et fundatæ, seu maioribus et administratoribus eiusdem censualia infra scripta et sequentia: Et primo, totum illud censuale mortuum iam creatum pensionis annuæ novem solidorum et quatuor denariorum monetæ Barchinonæ pretii seu proprietatis novem librarum, sex solidorum et octo denariorum eiusdem monetæ. Item, totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pensionis annuæ octo librarum et trium solidorum pretii seu proprietatis centum sexaginta trium librarum dictæ moneate Barchinonæ. Item, totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pensionis annuæ duarum librarum, terdecim solidorum et octo denariorum pretii seu proprietatis quinquaginta trium librarum, terdecim solidorum et quatuor denariorum eiusdem monetæ. Et denique, totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pensionis annuæ unius libræ, terdecim solidorum et

quatuor denariorum pretii seu proprietatis triginta trium librarum, sex solidorum et octo denariorum eiusdem monetae. Quae quidem pensiones in unam coacervatae summam capiunt 12 librarum, 19 solidorum, 4 [denariorum]. Nec non etiam pretia et proprietates dictorum censualium simul iunctae summam efficiunt duscentum quinquaginta novem librarum, sex solidorum et octo denariorum dictae monetae Barchinonae. Attendentes etiam et conciderantes inter nos, dictis nominibus, ex una, et maiores sive administratores dictae devotae confratriae, partibus ex altera, fuisse et esse actum et conventum quatenus in solutum et satisfactionem dictorum praechalendorum censualium in solutum daremus, assignaremus et consignaremus eidem devotae confratriae consimiles duodecim libras, decem et novem solidos et quatuor denarios in annua pensione et duscentum quinquaginta novem libras, sex solidos et octo denarios in proprietate ex censualibus mortuis iam creatis, quae dicta universitas annis singulis recipit et recipere consuevit super pluribus et diversis particularibus eiusdem villae. Attendentes premaxime et animadvertentes quod per huiusmodi in solutum dationis et assignationis medium dicta universitas a pluribus molestiis et expensis relevabitur et liberabitur cum pro recolligendis et collectandis dictis censualibus tot annis eadem universitas minium patiatu[r] dispendium et detrimentum et multoties qui ea collectet non invenitur. His igitur et aliis attentis et praemature concideratis. Nec non utilitate universitatis eiusdem in his previsa et attendita cum ex praedictis universitatis eiusdem melior efficiatur conditio. Agentes tamen haec vigore facultatis et potestatis nobis, dictis nominibus, concessae et attributae per consilium generale dictae universitatis in et cum quadam deliberatione et conclusione specialiter et expresse super praedictis peragendis facta die [*espai en blanc*], mensis [*espai en blanc*], anno a nativitate Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono ac etiam ad uberiores cauthelam si et quatenus opus sit cum decreto et auctoritate magnifici baiuli praesentis villae inferioris seu ad partem decretantis et auctorisantis, gratis, etc., per nos, dictis nominibus, ac nostros in dicto officio successores ac dictam universitatem et illius singulares, praesentes, absentes atque futuros, in solutum et satisfactionem dictorum prechalendorum censualium, in solutum damus, dictis nominibus, assignamus et consignamus transferimusque et transportamus, tam in pretiis at proprietatibus quam in annuis pensionibus, tam currentis anni quam a cetero, debendis et decurrendis, dictae devotae confratriae Beatae Mariae Virginis sub invocazione del Socós et pro ea vobis reverendo domino Iosepho Carreres, presbitero et beneficiato in dicta parrochiali ecclesia hoc currenti anno una cum aliis maiorali et administratori dictae devotae confratriae, praesenti et pro ea ceterisque conmaioralibus et administratoribus vestris acceptanti, censualia infra scripta et sequentia: Et primo, totum illud censuale mortuum iam creatum pensionis annuae unius librae et quatuor solidorum pretii seu proprietatis viginti quatuor librarum monetae Barchinonae quod annis singulis dicta universitas suo assueto termino recipit et repere consuevit super bonis reverendi Iosephi Benet, presbiteri et beneficiati in dicta parrochiali iglesia. Item, totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pensionis annuae trium librarum et octo denariorum eiusdem monetae pretii seu proprietatis sexaginta librarum terdecim solidorum et quatuor denariorum quod dicta universitas suo assueto termino recipit et recipere consuevit super bonis Francisci Lliri, quondam cultoris praesentis villae, et nunc Francisci Oriol, cultoris, et Catharinae, uxoris suae, filiae et heredis universalis dicti Francisci Lliri. Item, totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pensionis annuae triginta solidorum pretii seu

proprietatis triginta librarum eiusdem monetae quod eadem universitas tot annis suo assueto termino recipit et repire consuevit super bonis Thomae Manonelles, cultoris, praesentis villae, et Margaritae, uxoris suae, ut tenentium et possidentium, usufructuario et proprietaria nominibus, una vinya a Gormau. Item, totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pensionis annuae duarum librarum et duodecim solidorum pretii seu proprietatis quinquaginta duarum librarum eiusdem monetae quod eadem universitas sic similiter annis singulis recipit et recipere consuevit super bonis Iosephi Vilaplana, sutoris, eiusdem villae, pro domo quam possidet in vico del Castell. Item, totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pensionis annuae duarum librarum et unius denarii pretii seu proprietatis quadraginta librarum, unius solidi et octo denariorum dictae monetae quod annis singulis suo assueto termino dicta universitas recipit et recipere consuevit super bonis Michaelis Granullés, cultoris, eiusdem villae. Item, totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pensionis annuae quinquaginta solidorum pretii seu proprietatis quinquaginta librarum quot tot annis suo assueto termino eadem universitas recipit et recipere consuevit super bonis Petri Iacobi Finestres, cultoris, eiusdem villae. Item etiam, totum illud aliud censuale mortuum iam creatum pensionis annuae duorum solidorum et novem denariorum pretii seu proprietatis duarum librarum et quindecim solidorum eiusdem monetae quod tot annis suo assueto termino eadem universitas recipit et recipere consuevit super bonis et hereditate quae fuerunt Pauli Fuster, quondam ligni fabri, eiusdem villae. Quorum omnium censualium supra consignatorum proprietates in unam coacervatae summam capiunt duscentum quinquaginta novem librarum et decem solidorum et eorundem censualium pensiones in unam acumulatae summam efficiunt duodecim librarum, decem et novem solidorum et sex denariorum dictae monetae Barchinonae. Attendentes et conciderantes dictam universitatem obligatam fore et esse ad dandum et solvendum dictae devotae confratriae seu maioribus et administratoribus eiusdem, ex una parte, duodecim libras, decem et novem solidos et quatuor denarios monetae Barchinonae pro pensione cessa et solvi cessata in anno elapso millesimo sexcentesimo sexagesimo censualium praechalendorum et, ex alia parte, decem octo libras, decem solidos, eiusdem monetae ad complementum et integram satisfactionem omnium pensionum ex dictis censualibus per dictam universitatem dictae devotae confratriae debitarum a toto tempore pretento usque ad dictum annum 1660 exclusive, quae quantitates in unam coacervatae summam capiunt triginta unius librarum, novem solidorum et quatuor denariorum dictae monetae Barchinonae, pro quibus solvendis et satisfaciendis meliorem viam, modum nec formam invenire non potuimus quam per viam in solutum dationis, assignationis et consignationis censualium infra scriptorum, cum iam alias inter nos et dictos maiores seu administratores pactatum et conventum existat. Ideo, agentes etiam haec, nominibus et auctoritate predictis, in solutum et satisfactionem dictarum 31 librarum, 9 solidorum, 4 [denariorum], ex causis predictis debitarum, in solutum damus, assignamus et consignamus, transferimus et transportamus, tam in pretiis et proprietatibus quam in annuis pensionibus, tam currentis anni 1661 quam in posterum, debendis et decurrendis, eidem devotae confratriae et pro ea vobis dicto reverendo Iosepho Carreres, maioralis praedicto praesenti et acceptanti, censualia infra scripta et sequentia: Et primo, totum illud censuale mortuum iam creatum pensionis annuae triginta solidorum pretii seu proprietatis triginta librarum monetae Barchinonae quod annis singulis suo statuto termino Simon Faura, cultor, praesentis villae, facit et prestat dictae universitati. Item,

totum illud aliud censuale mortuum iam creatum quod tot annis suo solito termino pupillus Matheus Comabella, praesentis villae, facit et prestat eidem universitati pensionis annuae unius solidi et quatuor denariorum pretii seu proprietatis unius librae, sex solidorum et octo denariorum dictae monetae. Has itaque in solutum dationem et transportationem, etc., sicut melius, etc., extrahentes, dictis nominibus, etc., ad habendum, etc., promittentes tradere possessionem, etc., et in ea, etc., vel vos, etc. Preterea, etc., cedimus iura, etc., ita quod iuribus, etc., praedicta respective censualia supra in solutum data et transportata tam in annuis pensionibus currentis anni et a cetero debendis quam in pretiis et proprietatibus, casu quo luantur a praedictis respective debitoribus censualistis, petendo et habendo apochas, firmando poenas tertii, clama et retro clama exponendo, etc., executiones instando, etc., et alia faciendo, prout nos, dictis nominibus, seu dicta universitas facere poteramus et poterat ante huiusmodi contractus confectionem iuriumque et actionum praedictorum cessionem. Dicentes, intimantes atque mandantes, dictus nominibus, dictis respective debitoribus censualistis quatenus de pensionibus currentis anni et a cetero debendis et, in casu luitationis et quitationis, de pretiis et proprietatibus eorundem dictae devotae confratriae seu maioribus et administratoribus eiusdem, praesentibus et futuris, respondeant, solvant, pareant et obediant, prout et quemadmodum dictae universitati parere et obedire tenebantur. Promittimus, dictis nominibus, dictam in solutum dationem, assignationem et transportationem bonam facere habere, etc., et teneri de omni totali et particulari evictione in omni casu. Fiat evictio pactata iuxta notarii infra scripti stilum, etc. Pro qua, etc., et pro omnibus etiam damnis, etc., obligamus dictae devotae confratriae et pro ea vobis dicto Carreres, praesenti et acceptanti, omnia et singula bona, iura, redditus et emolumenta dictae universitatis, mobilia, etc., non autem nostra propria imo expresse protestatione. Et ut praedicta, etc., iuramus, etc. Haec igitur, etc.

Testes sunt reverendus dominus Petrus Marçà, presbiter et beneficiatus in ecclesia parrochiali dictae villae Acrimontis, et Onofrius Torner, caligarius, eiusdem villae.

[Al marge esquerre:] Extractum.

¹. *Novena a Maria Santíssima del Socós, que és una imatge prodigiosíssima de aquest nom [que] se venera ab singular devoció en la iglésia parroquial de la vila de Agramunt, bisbat de Urgell*. Coneixem tres edicions: una impresa a l'estampa de la Universitat de Cervera potser els últims decennis del segle XVIII, una altra publicada a Barcelona durant els darrers anys del mateix segle i la tercera impresa pel cerverí Josep Casanovas durant el segon quart del segle XIX.

². Lluís PONS SERRA, «La parròquia d'Agramunt l'any 1515», *Urtx*, 16 (2003), ps. 81-94. La major part de les notícies sobre la confraria de la Verge Maria del Socors que conté aquest article han estat tretes de l'obra de Joan PONS I FARRÉ, *Beata Maria Acrimontis. Notes històriques de l'església major d'Agramunt*, Barcelona, SPES, 1936.

³. Altres confraries instituídes, també, a l'església parroquial d'Agramunt i que són esmentades en documents notariais del període estudiat eren la del Sant Esperit, la de Sant Sadurní –anomenada de Sant Cerni– i la de la Verge Maria de la Soledat, que va ser fundada per militars i artistes de la vila.